

Neoficialus vertimas

EUROPOS TARYBA

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ KOMISIJA

ANTROJI KOLEGIJA

NUTARIMAS DĖL

Bronislavo JASINSKIJ ir kitų
pareiškimo Nr. 38985/97
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Komisija (Antroji kolegija), 1998 m. rugsėjo 9 dieną posėdžiaudama uždareme posėdyje, dalyvaujant šiems nariams:

pirmininkui J.-C. GEUS,
M. A. NOWICKI,
G. JÖRUNDSSON,
A. S. GÖZÜBÜYÜK,
J. – C. SOYER,
H. DANELIUS,
G. H. THUNE,
F. MARTINEZ,
I. CABRAL BARRETO,
D. ŠVÁBY,
P. LORENZEN,
E. BIELIŪNUI,
E. A. ALKEMA,
A. ARABADJIEV,

Kolegijos sekretorei M. –T. SCHOEPFER,

atsižvelgdama į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 25 straipsnį;

atsižvelgdama į Bronislavo JASINSKIJ ir kitų pareiškimą prieš Lietuvą, pateiktą 1997 m. rugpjūčio 12 dieną ir įregistruotą 1997 m. gruodžio 12 dieną kaip byla Nr. 38985/97;

atsižvelgdama į pagal Komisijos procedūros reglamento 47 straipsnį pateiktą raportą,

po svarstymo

nusprendė:

FAKTAI

Pirmasis pareiškėjas, Bronislavas JASINSKIJ, yra lenkų kilmės Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1930 m. Antroji pareiškėja, Helena JASINSKA, yra lenkų kilmės Lietuvos Respublikos pilietė, gimusi 1927 m. Trečiasis pareiškėjas, Michailas KROPOTOV, yra rusų kilmės Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1927 m. Pareiškėjai yra pensininkai. Jie gyvena Vilniuje.

1982 m. pareiškėjai nusipirko fiksuoto termino TSRS valstybės vidaus obligacijų, fakultatyviai išperkamu loterijos būdu (toliau tekste – “TSRS obligacijos”). Po Tarybų Sąjungos žlugimo 1991 m. pareiškėjai kreipėsi į Lietuvos Respublikos vyriausybines ir finansų institucijas, nurodydami, kad Respublika turi išpirkti obligacijas. Tačiau jiems buvo paaiškinta, kad Lietuvos vyriausybės institucijos nebegali išpirkti TSRS obligacijų, nes tai yra kitos valstybės vertybiniai popieriai. Kiek žinoma, pareiškėjai taip pat buvo informuoti, kad kompensacijų Lietuvos piliečiams už TSRS obligacijas problema bus Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos, kuri pareiškė perimanti buvusios TSRS teises ir pareigas, būsimų derybų objektas. Atrodo, kad pareiškėjams taip pat buvo paaiškinta, kad Seimas (Lietuvos parlamentas) svarsto sprendimo išpirkti obligacijas galimybę.

1995 m. pareiškėjai kreipėsi į Rusijos Federacijos parlamentines institucijas, kurios paaiškino, kad buvusios TSRS finansinė atsakomybė yra tik iš dalies įtraukta į Rusijos vidaus skolą. Šiuo klausimu pareiškėjai buvo informuoti, kad nėra teisinio pagrindo, pagal kurį Lietuvos piliečiai galėtų reikalauti Rusijos Federacijos finansinės atsakomybės už TSRS obligacijas.

Rusijos vyriausybės institucijoms atsisakius išpirkti vertybinius popierius, pareiškėjai Lietuvoje pradėjo teisminį procesą prieš Finansų ministeriją ir Lietuvos taupomąjį banką, nurodydami, kad šios institucijos turi kompensuoti už jų prarastas investuotas sumas, ir reikalauti ženklių palūkanų sumų.

1996 m. balandžio 19 dieną Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas atmetė pareiškėjų ieškinį. Teismas nustatė, kad “Lietuvos Respublika, kurią TSRS buvo prievarta okupavusi, nėra atsakinga už tos valstybės skolas”.

Pareiškėjai apskundė šį sprendimą. Jie tvirtino, kad pirmosios instancijos teismas ignoravo bylai reikšmingas valstybės vidaus civilinės teisės nuostatas ir kad jis neatkreipė dėmesio į tam tikrus raštus ir pranešimus, kuriuos pareiškėjai gavo iš buvusių tarybinių vyriausybinių ir finansų institucijų bei iš Lietuvos finansų ministerijos, kurių pagrindu pareiškėjų investuotos sumos turėjo būti padengtos.

1996 m. lapkričio 28 dieną Vilniaus apygardos teismas atmetė skundą. Teismas nustatė, kad cituotos Lietuvos teisės nuostatos ir pareiškėjų minėti raštai sprendžiant minėtą ginčą yra nereikšmingi. Teismas konstatavo, kad “nesant teisės normų, nustatančių TSRS 1982 m. valstybės vidaus obligacijų išpirkimo ir padengimo sąlygas ir tvarką, šis ieškinys yra neperspektyvus”.

1997 m. balandžio 28 dieną Apeliacinis teismas atmetė pareiškėjo kasacinį skundą dėl minėto sprendimo, nustatydamas, kad pirmosios instancijos ir apeliacinis teismai tinkamai išsprendė bylą. Atsižvelgdamas į pareiškėjų finansinę situaciją, Apeliacinis teismas atleido juos nuo žyminio mokesčio.

SKUNDAI

Pareiškėjai skundžiasi dėl Lietuvos atsisakymo išpirkti TSRS obligacijas ir dėl su tuo susijusių teismų sprendimų, kurie neva iš jų atėmė jų nuosavybę. Jie skundžiasi, kad Lietuva nesiėmė jokių teisinių veiksmų, kad kompensuotų jų investuotų sumų praradimą, ir kad Lietuva tariamai nesiderėjo su Rusijos Federacija TSRS obligacijų klausimu. Jie nesiremia jokiais Konvencijos straipsniais.

TEISĖ

1. Pareiškėjai skundžiasi, kad Lietuvos vyriausybės institucijos, neišpirkdamos TSRS obligacijų, neva atėmė jų nuosavybę. Nors pareiškėjai nesiremia jokiais Konvencijos straipsniais, Komisijos nuomone, šis skundas iš principo patenka į Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnio veikimo sferą, kuris, kiek tai šiuo požiūriu reikšminga, numato:

“Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tik įstatymo nustatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais.

Tačiau ankstesnės nuostatos jokia būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokius, jos manymu, jai reikalingi, kad ji galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą.”

Kad nuspręstų, ar Lietuvos vyriausybės institucijos suvaržė pareiškėjų nuosavybės teises, Komisija pirmiausia turi nustatyti, ar nurodomos obligacijos yra “nuosavybė” minėtos protokolo nuostatos prasme.

Komisija primena, kad ekonominę vertę turintys vertybiniai popieriai gali būti laikomi “nuosavybe” (žr., pvz., *mutatis mutandis*, nos. 8588/79, 8589/79, (dec.) 1982-10-12, D. R. 29, pp. 64, 81; no. 7775/77, (dec.) 1978-10-05, *Decisions and Reports* 15, p. 143). Pareiškėjai obligacijų įsigijimo metu įgavo teisę į tai, kad fiksuotą dieną ateityje arba, sėkmės loterijoje atveju, ankstesnę dieną TSRS vyriausybė išmokėtų jiems pagrindinę sumą ir susikaupusias palūkanas. Komisija yra tos nuomonės, kad tokios obligacijos iš tikrųjų galėtų būti laikomos turtu, sukuriančiu nuosavybės teisę.

Tačiau Komisija pažymi, kad nurodomi vertybiniai popieriai buvo reikalavimai Tarybų Sąjungai, valstybei, kuri nebuvo Konvencijos dalyvė ir kuri 1991 m. nustojo egzistuoti. Tačiau šis pareiškimas nukreiptas prieš Lietuvą, ir todėl kyla klausimas, ar Lietuva yra kaip nors atsakinga už šias buvusios Tarybų Sąjungos skolas.

Šiuo aspektu Komisija pažymi, kad Lietuva šių skolų atžvilgiu negali būti laikoma Tarybų Sąjungos teisių perėmėja ir kad nesiėmė jokių teisinių veiksmų siekdama kompensuoti tiems savo piliečiams, kurie turi tokių obligacijų. Taip pat nėra jokio kito pagrindo laikyti, kad šios obligacijos gali suteikti teisę pareikšti teisinius reikalavimus Lietuvai.

Iš to seka, kad Lietuva, nekompensuodama savo piliečiams už nurodomas obligacijas, nepažeidė Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnio. Todėl ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta Konvencijos 27 straipsnio 2 dalies prasme.

2. Pareiškėjai taip pat skundžiasi, kad Lietuva neiškėlė kompensacijų už TSRS obligacijas klausimo derybose su Rusijos Federacija.

Šiuo aspektu Komisija primena, kad Konvencija negarantuoja teisės į diplomatinę gynybą ar kitokias Aukštosios Susitariančiosios Šalies jos jurisdikcijoje esančių asmenų vardu vykdomas tokio pobūdžio priemonės (no. 7597/76, (dec.) 2.5.78, *Decisions and Reports* 14, pp. 117, 123; no. 12822/87, (dec.) 9.12.87, *Decisions and Reports* 54, p. 201; no. 37505/97, (dec.) 2.4.98, unpublished).

Iš to seka, kad ši pareiškimo dalis yra *ratione materiae* nesuderinama su Konvencijos nuostatomis ir, kaip tokia, turi būti atmesta pagal Konvencijos 27 straipsnio 2 dalį.

Dėl šių priežasčių Komisija vienbalsiai

SKELBIA ŠĮ PAREIŠKIMĄ NEPRIIMTINU.

M. –T. SHOEPFER
Antrosios kolegijos
sekretorė

J. –C. GEUS
Antrosios kolegijos
pirmininkas